

VU Research Portal

[Review of: S. de Kimpe (2006) Het woord is aan de korpschef]

den Boer, M.G.W.

published in

Tijdschrift voor Criminologie
2007

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

den Boer, M. G. W. (2007). [Review of: S. de Kimpe (2006) Het woord is aan de korpschef]. *Tijdschrift voor Criminologie*, 49(1), 100-103.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Literatuur

- Bittner, E. (1980), *The Functions of the Police in Modern Society*. Cambridge: Oelgeschlager.
- Bowling, B., Newburn, T. (2006). *National Policing and Security. Paper presented at London-Columbia 'Police, Community and Rule of Law' workshop*, London,16-17/03.
- Easton, M. (2001). *De demilitarisering van de rijkswacht*. Criminologische Studies nr. 7, Brussel: VUBPress.
- Easton, M. (2006). De grensvervaging tussen politie en krijgsmacht... een 'vergeet-me-nietje' voor de toekomst?. In: P. Ponsaers, E. Devroe & D. Meert, Het kerntakendebat. Kiezen voor een democratische politie. Wat is dat?, *Orde van de Dag*, 33, 15-21.
- Hoogenboom, B. & Punch, M. (verschijnt in 2007). *Boundless Security*. Hampshire: Palgrave.
- Loader, I. (2000). Plural Policing and Democratic Governance. *Social & Legal Studies*, 9(3), 323-345.
- Van Outrive, L., Cartuyvels, Y. & Ponsaers, P. (1992). *Sire, ik ben ongerust. Geschiedenis van de Belgische politie 1794-1991*. Leuven: Kritak, 367.

Het woord is aan de Belgische korpschef

Monica den Boer

S. de Kimpe, *Discoursen van korpschefs. Een onderzoek naar het profiel en het discours van de Vlaamse korpschef van de lokale politie*, Brugge, Van den Broele, 2006, 401 blz., ISBN 90 8584 371 5.

Voor een politiewetenschapper die zich bezighoudt met vergelijkende politiestudies is het zeer verleidelijk eens een kijkje in de keuken van de zuiderburen te nemen om te zien hoe het daar staat met de ontwikkeling van politieleiderschap. Sofie de Kimpe heeft daartoe, onder de bezielende leiding van haar promotor Ponsaers, een moedige poging ondernomen in haar reeds in 2005 verschenen criminologische Gentse proefschrift over Vlaamse korpschefs, waarvan inmiddels een handelseditie is verschenen. Door een groot aantal interviews te houden tovert zij zeer vermeldenswaardige, ja soms zelfs inhoudelijk sappige informatie boven tafel.

De Kimpe creëert een analytische doorkijk op de Vlaamse korpschef door hun talige uitspraken ofwel discours te deconstrueren en daaruit typen van korpschefs te distilleren. Dat doet zij door met name aandacht te besteden aan COP, ofwel de wijze waarop de Vlaamse korpschefs aankijken tegen de ontwikkeling van Community Policing. Persoonlijk had ik het een verrijking gevonden als zij twee of drie paradigmata van politieke strategieën tegenover elkaar had gezet, zoals de confrontatie tussen COP, 'lawful-policing' en het militair-bureaucratische model. Nu komt zij allengs tot de conclusie dat COP vaak met de mond, maar lang niet altijd met het hart wordt beleden door de gemiddelde Vlaamse lokale korpschef. In de praktijk blijken politieleiders niet voor één gat te vangen, en dit zal zeker niet uniek zijn voor Vlaanderen.

Het lijdend ofwel 'leidend' voorwerp van De Kimpe is de Vlaamse lokale korpschef, die er hier en daar van langs krijgt, als leidinggevende. Daarmee lanceert zij zich in een onderzoeksarena die eerder betreden is door Reiner in zijn veelgeciteerde *Chief Constables: Bobbies, Bosses or Bureaucrats* (1991) en door Boin, Van de Torre en 't Hart met hun breed gelezen studie *Blauwe Bazen: Het leiderschap van korpschefs* (2003). De Kimpe neemt een kritische distantie tegenover het laatste onderzoek, want de Nederlandse onderzoekers zouden te weinig aandacht hebben voor het feit dat ze discoursen meten, die geen getrouwe afspiegeling vormen van datgene wat werkelijk gebeurt in de politieorganisatie. Ze maakt het echter wel snel goed door er direct aan toe te voegen dat het Nederlandse onderzoek zeer relevant is, omdat het vanwege zijn 'bestuurskundige invalshoek een zeer goed inzicht' biedt in het bestuurskundige denken over leidinggeven bij de politie.

De Kimpe beschrijft hoe de rechtspositie van de korpschef zich allengs heeft ontwikkeld. Een belangrijk moment was de Wet op de Gemeentepolitie (1986) die de rechtspositie van de korpschef voor het eerst in de wet opnam. Daarna – vanwege het zwaard van Damocles in de vorm van de zaak Dutroux – introduceerde de Wet op de Geïntegreerde Politie (1998) één geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus, waarbij de gemeentepolitie en de brigades van de rijkswacht werden samengevoegd binnen politiezones die kunnen bestaan uit één of meerdere gemeenten. In België bestaan nu 196 politiezones, tegenover 589 gemeentelijke politiekorpsen voor de politieke hervorming, maar altijd nog bijna acht keer zo veel als in het iets grotere Nederland. Korpschefs staan sinds die hervorming over het algemeen aan het hoofd van een groter korps en hebben een groter bevoegdheidsterritorium. Lokale politiekorpsen zijn los komen te staan van de gemeenten; de korpschefs zijn gedepolitiseerd en moeten zelf het beheer regelen, hetgeen er mede toe heeft geleid dat het politiediscours doorzeefd is geraakt met het 'New Public Management' jargon.

Herkenbaar? Blijkend uit het feit dat omgevingsvariabelen zoals de bestuurlijke context een behoorlijke invloed hebben op het discours van de korpschef, is in het huidige bestel ruimte voor een zekere autonomie en differentiatie. Toch hekelen verscheidene korpschefs de geleidelijke centralisatie, die zich uit in een centraal mandaat van de departementen. De Kimpe signaleert in de toepassing van het subsidiariteitsbeginsel onduidelijkheden en tegenstrijdigheden, omdat de Wet op de Geïntegreerde Politie stelt dat alles door de lokale politie moet worden uitgevoerd wat niet door de federale politie wordt gedaan. Dit mag overigens als een hint worden opgevat naar de Nederlandse situatie, die – mocht onze Tweede Kamer ondanks bezwaren van de Raad van State akkoord gaan met de nieuwe Politiewet – ook rationele schakels zal moeten aanbrengen tussen centraal, veiligheidsregionaal en lokaal niveau.

De Vlaamse korpschef van de lokale politie heeft tamelijk veel sturingsruimte, zowel op de cultuur binnen zijn eigen organisatie als daarbuiten. Maar waar de heterogeniteit tussen deze korpschefs wordt aangewakkerd door de variatie in lokale omgevingsvariabelen, wordt de homogeniteit tussen de korpschefs juist weer bekrachtigd door hun min of meer eenduidige achtergrond in klassieke gezinnen, met een vader als kostwinner en een moeder als huisvrouw, hun over-

wegend maritale levensstijl, hun dominante conservatieve maatschappelijke visie, en hun mannelijke geslacht: van de 196 lokale korpschefs zijn er slechts vier vrouw. Dit gebrek aan diversiteit wordt als zorgelijk beschouwd vanuit het oogpunt van Community Policing, waarin immers de afspiegeling van een pluralistische samenleving één van de centrale uitgangspunten vormt. Overigens zijn deze cijfers heel interessant en vormen zij mijns inziens een degelijke basis voor een internationaal vergelijkende studie naar politieke carrières.

Zeer interessant is ook de wijze waarop De Kimpe de geboorte van COP in de Belgische context traceert. Heel duidelijk ging dit gepaard met een internationale invloed uit het Verenigd Koninkrijk, maar vooral ook uit Nederland, waarbij een artikel uit het Nederlandse *Tijdschrift voor de Politie* een rol heeft gespeeld. Bij COP moeten veel Vlaamse korpschefs denken aan probleemgerichte aanpak (POP), maar ook aan externe gerichtheid en aanspreekbaarheid en aanwezigheid op straat. Ook al staan de korpschefs zeer voor de bestending van COP, het is de onderzoeker opgevallen dat een fiks aantal tamelijk gecharmeerd is van de 'zero tolerance' aanpak. Hier krijgen de korpschefs er toch van langs.

De vraag die ik aan De Kimpe zou willen stellen is of het wellicht niet een fictie is te veronderstellen, dat het repressieve element ooit uit het politiediscours verdwenen is. Ook vindt De Kimpe, dat de korpschefs bij hun analyse van criminaliteit en onveiligheid het niveau van common sense niet overstijgen. De korpschefs zouden daarbij getuigen van gebrekkig gebruik van cijfermateriaal en gebrekkige kennis van criminaliteitsfenomenen, waardoor ze in grote mate zelf aangeven welke problemen criminaliteitsproblemen zijn. Aldus zouden de respondenten zich heel weinig baseren op objectieve gegevens en bestaande inzichten uit de criminologie.

Foei, korpschefs! De Kimpe heeft hier natuurlijk wel een belangrijk punt, namelijk dat kennelijk de blauwe professie en wetenschappelijk onderzoek nog niet voldoende op elkaar betrokken zijn, maar als ik korpschef zou zijn, zou ik deze badinerende boodschap met enigszins kromme tenen verwerken. Wellicht was dit ook de bedoeling: enige moed kan De Kimpe zeker niet ontzegd worden!

De dilemma's van kwalitatief onderzoek

Methodologisch gesproken is het proefschrift niet uitermate sterk te noemen, ook al omdat de methodologie betrekkelijk laat in het proefschrift wordt verantwoord. Een voorbeeld is dat van de onderzoekspopulatie van 118 korpschefs bij 75 een interview werd afgenomen, omdat een 'saturatiepunt' werd bereikt, waarbij klaarblijkelijk de korpschefs allemaal zo'n beetje hetzelfde gingen zeggen en de onderzoeker al voldoende informatie had opgedaan om de discoursen te koppelen aan de types 'wijkteamchef', 'democraat', 'politiechef' en 'manager'. Dit is een begrijpelijke, maar tamelijk arbitraire keuze. Daarentegen is de hoge respons opvallend, en het is te hopen dat dit in toekomstig onderzoek zo blijft, gezien de krasse uitspraken.

De Kimpe geeft haar onderzoek het label 'inductief', toch kreeg ik tijdens het lezen van het proefschrift steeds de neiging het als een verkennend onderzoek te willen zien, waarin de typologie (later) empirisch kan worden getoetst aan de hand van

een aantal verklarende variabelen – er zit wellicht nog een ander proefschrift-project in. Een andere mogelijkheid om de empirische bevindingen wat harder te maken, zou een longitudinale studie naar de transformatie in discoursen van korpschefs zijn geweest, maar hierbij moet onmiddellijk worden erkend, dat dat wat lastiger uitvoerbaar is in het bestek van een proefschrift.

Als tekst- en discourswetenschapper moet mij van het hart, dat De Kimpe meer werk had kunnen maken van een verdieping in de discoursanalyse: daarin had zij wat mij betreft een onderscheid moeten maken tussen het idiosyncratische (individueel), het institutionele (collectief) en het leiderschapsdiscours (sub-institutioneel) om vervolgens te kunnen analyseren hoe korpschefs schakelen tussen deze discursieve, gekristalliseerde gemeenplaatsen enerzijds en hun individuele en authentieke discursieve rationaliteit anderzijds. De Kimpe lardeert haar empirische bevindingen met normatieve uitspraken over tekortkomingen in de kenniscapaciteit bij de Vlaamse politieleiders. Maar: no use crying over spilt milk!

De grote stilte van het overigens (naar Nederlandse maatstaven) zeer lange proefschrift valt aan het einde. Het lijkt alsof de conclusies wat overhaast zijn geschreven, maar belangrijker is dat de gesignaleerde tekortkomingen en kritiekpunten niet worden geadresseerd in een separate lijst van aanbevelingen. Hier lijkt mij een wezenlijke vervolgoopdracht te liggen voor De Kimpe, namelijk om de bevindingen uit haar proefschrift uiteen te zetten in de professionele gemeenschap, ook internationaal, om vervolgens na kritische reflectie te komen met een plan van aanpak voor de verdere ontwikkeling van het politieleiderschap. Authentiek als ze mogen zijn, korpschefs worden immers gemaakt en gekraakt. Een – kennelijk – maatschappelijk zeer geëngageerd onderzoeker als De Kimpe is het mijns inziens verplicht om haar ongezouten kritiek op het gebrek aan analytische kennis bij de Vlaamse korpschefs te vertalen in concrete aanbevelingen over een betere kruisbestuiving tussen de criminologie en de blauwe professie. Voorts strekt het tot aanbeveling de bevindingen van De Kimpe te projecteren op de (overwegend zeer positieve) evaluaties van de eerste mandaatperiode van de korpschefs.

Alle mensen die zich bezighouden met de ontwikkeling van politieleiderschap zouden de handelseditie van dit proefschrift snel moeten kopen om zich te kunnen mengen in de benodigde kritische reflectieronde!